

Bartın Üniversitesi Ulus Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Okula Aidiyet Duygularında Ders Dışı Etkinliklerin Yeri ve Önemi¹

Öğr. Gör. Ayşenur AÇIKEL*

Bartın Üniversitesi, Ulus Meslek Yüksekokulu, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, Bartın / Türkiye,
aacikel@bartin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5528-2776

Dr. Öğr. Üyesi Damla YILDIZ

Karabük Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Karabük / Türkiye,
damlayildiz@karabuk.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6809-0538

Öz

Bu çalışmanın amacı, Bartın Üniversitesi Ulus Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin okula aidiyet duygularında ders dışı etkinliklerin yeri ve öneminin belirlenmesidir. Araştırma tam sayım örnekleme yöntemiyle seçilmiş 36'sı kadın 90'ı erkek olmak üzere toplamda 126 öğrenciyi kapsamaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen ve dört bölümden (kişisel bilgiler, ders dışı etkinliklere katılım durumu, okula aidiyet duygusu ve ders dışı etkinliklere ilişkin likert ölçeği ile öneri ve görüşler) oluşan anket formu ile elde edilmiştir. Öğrencilerin okula aidiyet duygularını etkileyen ders dışı etkinliklere katılım sağlamaları ile öğrenci bilgilerine ait değişkenler arasında farklılaşma olup olmadığı frekans analizi, *t* Testi, tek yönlü varyans analizi

¹ Bu çalışma, 11-13 Haziran 2019 tarihinde Sinop Üniversitesi'nde düzenlenen 8. International Vocational Schools Symposium'da (8. Uluslararası Meslek Yüksekokulları Sempozyumu) bildiri olarak sunulmuş ve genişletilerek hazırlanmıştır.

* Sorumlu Yazar. Tel: +90 543 554 05 53 | Araştırma Makalesi.

Makale Tarih Bilgisi. Gönderim: 06.07.2020, Kabul: 08.08.2021, Erken Görünüm: 24.11.2021, Basım: Haziran, 2023

kullanılarak tespit edilmiştir. Sonuçlara göre öğrencilerin çoğu (%63) kendi isteği ile ders dışı etkinliklere katılmıştır. Ayrıca öğrencilerin %88.9'u ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularına katkı sağladığını düşünmektedir. Dolayısıyla ders dışı etkinlikler öğrencilerin okula aidiyet duygularında olumlu etkilere yol açmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin okula aidiyet duygularının artırılmasını sağlayacak ders dışı sosyal etkinliklere yer verilmeli ve bu duyguları geliştirici önlemler alınmalıdır. Gerçekleştirilecek ders dışı etkinlikler için öğrencilerden fikir alınmaya devam edilmesi, bu etkinliklerin belli bir plan dahilinde yapılması ve öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak kurslara katılımının desteklenmesi öğrencilerin okula aidiyet duygusuna katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Ulus; Meslek yüksekokulu; Okula aidiyet; Ders dışı etkinlik; Meslekî eğitim.

The Role and Significance of Extracurricular Activities of Students Sense of Belonging to School in Bartın University, Ulus Vocational School

Abstract

This study aims to determine the situation and importance of extra-curricular activities belonging to students' school emotions in Bartın University, Ulus Vocational School. This research was composed of 126 students (36 women and 90 men) who were selected according to the total population sampling method. Data were obtained through a questionnaire form developed by the researchers, consisting of four parts (personal information, participation in extracurricular activities, sense of belonging to school and suggestions and opinions about the Likert scale for extracurricular activities). Frequency analysis, t-Test, one-way ANOVA (Analysis of Variance) were done on datasets to determine the difference between students' participation in extracurricular activities that affect their sense of belonging to school and variables of student knowledge. Most of the students (63%) stated that they were taking part in extracurricular activities of their own will. In addition, 88.9% of the students think that extracurricular activities positively contribute to their sense of belonging to the school. So, extracurricular activities had positive effects on students' sense of belonging to the school. Because of this reason, extracurricular social activities should be included to increase students' sense of belonging to school and, measures should be taken to improve these feelings. Keeping ideas from students for extra-curricular activities, conducting these activities within a specific plan,

and supporting them for participation in courses contributing to their personal development may help sense belonging to schools.

Keywords: Ulus; Vocational school; Belonging to school; Extracurricular activities; Vocational education.

Extended Summary

Universities are higher education institutions where high-level the oretical and practical training are carried out to enable individuals to be successful in business life. In addition, it is thought that the activities carried out outside the lesson plans contribute to the students' personal development, motivation, and positive feelings for the school. Several extracurricular activities such as exhibitions, technical trips, social responsibility projects, breakfast, and similar activities have been organized in Ulus Vocational School since its inception to increase the students' academic achievement by increasing their motivation, to contribute to their professional and personal development and thus to create a sense of belonging to the school. So, it has been wondered how such activities affect students' sense of belonging to the school. The population of this study has consisted of students attending Bartın University Ulus Vocational School (UMYO) in the Spring Semester in the Academic Year of 2018-2019.

Purpose

This study aims to determine the core role and importance of extracurricular activities in UMYO students' sense of belonging to a school. Below are the research questions that are sought for answers by the purpose of the study:

1. Is there a significant difference between gender, age, department, grade, grade point average regarding the views that students participate in extracurricular activities and that extracurricular activities increase the sense of belonging to school?
2. Is there a significant difference between average monthly income and working status regarding the views that students participate in extracurricular activities and that extracurricular activities increase the sense of belonging to school?

Method

Research method including quantitative and qualitative methods was designed in this study. The screening model was used to determine perspectives and attitudes of UMYO students regarding their sense of belonging to

school to participating in extracurricular activities. Moreover, it tested the correlation between demographic characteristics and students' participation in extracurricular activities and the other correlation parameters between belonging to the school and extracurricular activities. Complete count sampling was used as a sampling method in this study and 126 students were tested. Data were obtained through a questionnaire form created by the researchers. Found KMO value of the scale as 0.786, and Barlett Sphericity Test result was significant and performed exploratory factor analysis. Principal Component Analysis and oblimin axis rotation technique were used to determine the structural validity of the developed scale. Pattern Matrix Item factor loads were determined as 0.30, and five factors with eigenvalues greater than one were selected. This five-factor and 20-item scale explain 61.437% of the total variance of the factors. Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale was calculated as 0.87. We used the face-to-face survey method to collect data and analysis done by SPSS 22.0 package program. Before the data collected with the questionnaire were analyzed, the normality of the data was examined, and it was determined that the data showed a normal distribution. The difference between participating in extracurricular activities that affect the participants' school belonging and tested the variables of participant information. In the case of significance was lower than 0.05, the Tukey Test, one of the Post Hoc multiple comparison tests, was used to find out differences among groups.

Results

According to the results, most students (63%) participated in extracurricular activities of their own will. Extracurricular activities playing a role to school belonging were as "technical trips" (42%), "banquets, feasts, festivals" (37%), "social and cultural activities" (33%), and other activities (homework, professional conversation, sports/competition) organizations, etc.), respectively. In addition, when asked to students about the reasons for participating in extracurricular activities, the most responses given were "contributing to personal development" (49%), which were followed by "improving social relations" (46%), "making leisure time" (44%). According to the results of the *t* Test and one-way analysis of variance; While there is no significant difference between "participation in extracurricular activities" and students' gender, age, GPA, there is a substantial difference between the department studied, class level, monthly average income, and working status. While there is no difference between "the state of extracurricular activities contributing to the sense of belonging to the school" and all variables, there is only a low level of

significant difference between the departments they read. Most of the students (51.6%, Yes and 37.3% Partly yes) stated that extracurricular activities contribute to belonging to the school.

Discussion

It was concluded that extracurricular activities increase students' belonging to the school in this study, and results were discussed with literature cited. According to the results, 89.7% of students participated in extracurricular activities. 63% of the participants stated that they participated in extracurricular activities voluntarily and 39% with the recommendations from their lecturers. 88.9% of the participants gave out that extracurricular activities were important in their belonging to the school. Participants attribute more meaning to extracurricular activities as extracurricular social activities and extracurricular activities rather than activities that complement formal education. Extracurricular activities help the participants to establish a sincere and sincere communication with the lecturers, and the lecturers' allocation of time for them outside of the class hours contributes to the sense of belonging to the school. The lecturers are asked to accompany the participants in the extracurricular activities. Similar results were obtained by some studies for extracurricular activities and belonging to the school, such as Aypay, Aypay ve Demirhan, 2009; Demanet ve Van Houtte, 2012; Direkçi, Canbulat, Tezci ve Akbulut, 2020; Ekici, Bayrakdar ve Uğur, 2009; Geyik Yıldırım, 2013; Köse, 2007; Sarier, 2016; Uslu, 2012; Yerlisi-Lapa ve Ardahan, 2009; Yeşilyurt, 2019; Yeşilyurt ve Kurt, 2012.

Conclusion

We can say that extracurricular activities have positive effects on students' belonging to the school. According to the results obtained from the study, should include social activities in extracurricular activities to increase students' belonging to the school. During the exercises, asking for ideas from students, planning them, opening lessons that will contribute to personal development, establishing good relations with students will contribute to belonging to the schools.

Giriş

Üniversiteler eğitim öğretim hizmetlerini gerçekleştiren, araştırma ve inceleme yaparak bilgi üreten ve çıktıları neticesinde topluma katkı sağlayan bir yükseköğrenim kurumudur. Eğitim ve öğretim hizmetleri ile kazandırılmaya çalışılan bilgi ve beceriler sayesinde bireyler iş hayatına daha donanımlı

şekilde başlamaktadır. Meslek yüksekokullarında örgün eğitim veya açık öğretim yolu ile gerçekleştirilmekte olan meslekî eğitim klasik eğitim programı ile kazandırılmakta olup bu meslekî eğitimin amacı bireyin mezun olduktan sonra çalışmak istediği alanda meslekî yeterliliğe sahip olmasını sağlamaktır (Göktürk ve Aktaş, 2013).

Ders dışı etkinlikler öğretim programlarının dışında düzenlenen; sosyal, kültürel, sportif faaliyetler ile kişisel ve meslekî gelişime katkı sağlayan etkinliklerdir. Binbaşıoğlu'na (1971) göre ders dışı etkinlikler *“Okulda dersler dışında, eğitimin amaçlarına uygun olarak, öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda, kişiliklerini geliştirmek için, okul yönetiminin bilgisi ve öğretmen rehberliği altında yapılan planlı, programlı ve düzenli çalışmalar”* şeklinde tanımlanmaktadır. Bu anlamda ders dışı etkinlikler formel öğrenim sürecinden ayrı düşünülmemelidir. Öğrenciler ders öğrenimine katkı sağlayan teknik gezi, uygulama projesi gibi ders dışı etkinliklere katılarak formel öğretim programı sürecinde öğrendikleri teorik bilgileri uygulama ile pekiştirmektedir. Ders dışı etkinlikler de ders planları gibi planlı, programlı ve kontrollü yapılmalıdır. Öğrencilerin kişisel ve meslekî gelişimine katkı sağlayacağı veya onları motive edeceği düşünülen ders dışı etkinlikler planlanmalı ve öğrenciler bu tür etkinliklere yönlendirilmelidir (Köse, 2013).

Ders dışı etkinlikler öğrencilerin kişisel gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu etkinliklerin özellikle öğrencilerin sosyalleşmesine, kişiler arası iletişim becerilerinin gelişmesine, ilgi duydukları alanda kendilerini geliştirmelerine, motivasyonlarının artmasına, sorumluluk duygularının gelişmesine ve kendilerine olan güvenin artmasına katkısı sağlamaktadır. (Çiftçi, 2019). Ayrıca öğrencilerin ders dışı faaliyetlere katılması onların iş birliği yaparak bir görevi birlikte yerine getirme becerilerinin gelişmesine, derste edindikleri teorik bilgileri yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine, sorumluluk, önderlik, özgüven gibi önemli duygularının gelişmesine, kendilerini okullarına ait hissetmelerine ve dolayısıyla öğrencilerin ders başarısının ve motivasyonunun artmasına katkı sağlamaktadır (Barge, 2018).

Köse (2013) yaptığı çalışmada ders dışı etkinlikleri sınıflandırmış, benzerlik ve özelliklerine göre formel eğitimi tamamlayan etkinlikler, ders dışı sosyal etkinlikler ve okul dışı etkinlikler olmak üzere üç gruba ayırmıştır. Formel eğitimi tamamlayan etkinlikler, ders öğrenimine katkısı bulunan ev ödevi, proje, sunu hazırlama, konu anlatımı, teknik geziler vb. etkinliklerdir. Ders dışı sosyal etkinlikler, okul kapsamında düzenlenen ancak ders saatleri ve

içerikleri dışında düzenlenen sportif ve kültürel etkinlikler, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, toplantılar, törenler, sanatsal faaliyetler vb. etkinliklerdir. Okul dışı etkinlikler ise okul dışında gerçekleştirilen ev ve sokak etkinlikleri, ekonomik katkı için yapılan işler ve meslek kazanmak için yapılan etkinliklerdir.

Teorik ve uygulamalı dersler öğrencilerin meslekî bilgi ve beceri kazanmasına yardımcı olmaktadır. Eğitim-öğretimin temel amaçlarından olan etkili ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleştirilmesi ve öğrencilerin kişiler arası ilişkilerde başarılı olması, problem çözme becerilerini kazanması ve hem kendini okullarına ait hissetmesi hem de okulunu severek eğitim alması için örgün veya meslekî eğitimden (klasik eğitim programından) daha fazlasına ihtiyaç duyulmaktadır (Yakar, 2016). Bu ihtiyacı gidermek için UMYO bünyesinde düzenlenen ders dışı etkinliklerin öğrencilerin kişisel gelişimine, yaparak-yaşayarak öğrenmesine, kişiler arası ilişkilerinin gelişmesine, işbirliği kurmasına ve okula aidiyet duygusunun oluşmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Ayrıca ders dışı etkinlik kapsamında planlanarak gerçekleştirilen yaparak-yaşayarak öğrenme etkinlikleri, eğitimde öğrenciyi merkeze alan, keşfederek, yaşantı deneyimlerine dayanarak ve aynı zamanda öğrenmeyi sınıf dışına da taşıyarak gerçekleştirilen etkinlikler bireylerde kalıcı öğrenmeyi sağlamaktadır (Karakuş, Aksoy ve Gündüz, 2012). Goodenow (1992) okula aidiyet duygusunu “*Öğrencinin kendisini okulun diğer bireyleri tarafından ne ölçüde onaylandığı, kabul edildiği, desteklendiği ve saygı duyulduğuna dair bireysel duygu durumu*” olarak tanımlamaktadır (akt; Sarı, 2014). Öğrenciler zamanlarının büyük bir kısmını okulda geçirdiğinden öğrencilerin okulda kendilerini huzurlu, güvenli, rahat ve mutlu hissetmelerini sağlayacak fiziksel ve psikolojik düzenlemeler yapılmalıdır. Önder ve Tulunay-Ateş, (2018) öğrencinin okula aidiyet duygusu üzerinde etki eden faktörleri okulun fiziki yapısı, ders öğretimi, idari yönetim, öğretim elemanları ve arkadaşları ile olan iletişim ve iyi ilişkiler, okulda başarısının yüksek olması, öğrencinin yapılan etkinliklere katılma durumu ve isteği şeklinde ifade etmişlerdir.

Öğrencilerde okula aidiyet duygusunun oluşması, onların derslerine aktif olarak devam etmelerini, sınavlar ile genel not ortalamalarında başarıya ulaşmalarını ve okulu sevmelerini sağlayabilmektedir (Ümmet, Doğan ve Kemahlı, 2019). Okulu seven öğrenciler genel olarak arkadaşlarıyla vakit geçirmeyi, öğretim elemanları ile iletişim kurmayı, sosyal sorumluluk projelerine dahil olmayı ve okul tarafından gerçekleştirilen etkinliklere bilinçli ve istekli

bir şekilde katılmayı tercih etmektedir (Demanet ve Van Houtte, 2012). Kendini okula ait hisseden öğrenciler, eğitimlerine daha fazla önem vermekte, sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklere daha fazla katılmakta, özgüven duygularını ve derse/okula devam oranlarını yükselmekte, öğretmen ve akranlarıyla daha iyi ilişkilere sahip olmaktadır (Direkçi, Canbulat, Tezci ve Akbulut, 2020). Öğrencilerin yeteri kadar okula aidiyet duygusuna sahip olamaması, yüksek derecede kaygısızlık, yalnızlık, sosyal olmayan bir hayat, sigara ve alkol kullanımı, şiddete eğilimli olma, motivasyon düşüklüğü, okula devam etmeme ve akademik başarının düşük olması gibi olumsuz durumların yaşanmasına yol açabilmektedir (Osterman, 2000; Sarı, 2012; Serbest, 2019).

Öğrencilerin okula aidiyet duygularının gelişmesi için okul yönetimi, öğretim elemanları ve öğrenci ailesinin ortak hareket etmesi gerekmektedir. Genel olarak ebeveynler üniversite tercihlerinde öğrenciye tavsiye ve görüşlerde bulunması nedeniyle önemli bir rol oynamaktadır. Ancak Türkiye’de üniversite tercihi ÖSYM (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi) tarafından yapılan bir sınav neticesinde oluştuğu için bu tercih konusunda öğrenci ebeveynlerinin bir etkinliği söz konusu değildir (Yenen ve Gözülü, 2003). Bu nedenle üniversitelerde, öğrenci ailelerinin okula aidiyet duygusunun gelişiminde etkin bir rol alamadığı düşünülmektedir. Dolayısıyla okul yönetimi ve öğretim elemanları tarafından öğrencilerin okula aidiyet duyguları geliştirilmeye çalışılmaktadır. Yükseköğretim düzeyinde öğrenci sayısında artış yaşanması, öğrenci profilinin çeşitlenmesi, öğrencilerin kazanması beklenen niteliklerin çeşitlenmesi gibi gelişmeler öğrencilere üniversitelerde sağlanan fırsatların önemi konusunda çalışmaların yapılmasına neden olmuştur (İlhan, Çam ve Çam, 2018). Bu çalışmalar daha çok ödev, proje, sunum gibi ders öğrenimi tamamlayan etkinlikler ile okul tarafından düzenlenen ve ders dışında planlanan şenlik, konferans, panel, sempozyum, sergi, gezi, proje hazırlama vb. sosyal etkinlikler şeklinde olmaktadır (Erikçi, 2018). Öğrencilerin yüksek motivasyona sahip olmalarını, onların okula isteyerek gelmelerini, öğrenci-öğretim elemanı ve öğrenci-öğrenci ilişkilerinin güçlü olmasını, derslere aktif katılım göstermelerini ve verilen ders tamamlayıcı etkinlikleri bilinçli ve isteyerek gerçekleştirmelerini sağlayacak çeşitli etkinlikler yapılmalıdır. Bu etkinlikler gününden önce planlanmalı ve öğrencilerin yaş ve hazır bulunuşluk seviyelerine uygun olmalıdır. Ayrıca rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin aktif yapılması ile okul, ders, akran ve aile ilişkilerindeki problemlere çözüm aranması öğrencinin kendini değerli, önemli ve okulun bir parçası olarak hissetmesini sağlayacaktır (Saydam ve Çangal, 2018). Ders içi ve ders dışı

etkinlikler dolaylı veya dolaysız olarak bireylerin kişisel ve meslekî gelişimine katkı sağlamaktadır. Kitap okuma etkinlikleri, kurslar, meslekî söyleşiler, teknik geziler öğrencilerin ilgilerini artırarak okudukları bölümü ve meslek yüksekokulunu sevmelerine katkı sağlayacaktır.

Kurulduğu ilk günden itibaren Ulus Meslek Yüksekokulu (UMYO)'nda hem öğrencilerin motivasyonlarını yükselterek akademik başarıları ile meslekî ve kişisel gelişimlerine katkı sağlamayı amaçlayan hem de okula aidiyet duygularını güçlendirmeye yönelik “Sözcükten çizgiye moda resim sergisi, bölüm sosyal sorumluluk projeleri, bölüm meslekî söyleşileri, teknik geziler, ilkyardım kursu, diksiyon ve bağımlılıkla mücadele kursu vb.” birçok ders dışı etkinlikler yapıldığı bilinmektedir. Ayrıca, ders dışı etkinlikler öğrencilerin kişisel ve meslekî gelişimine katkı sağlaması, sosyal ilişkilerini geliştirmesi, yaparak yaşayarak ders öğrenimini arttırması ve okula aidiyet duygusuna katkı sağlaması açısından büyük önem taşımaktadır (Osterman, 2000).

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Ders dışı etkinliklerin bireyin çevresiyle ve arkadaşları ile ilişkilerini geliştirdiği, okul başarısını, öğrencilerin genel not ortalamasını, okula aidiyet duygusunu artırdığı birçok çalışma ile gözlenmiştir (Broh, 2002; Büküşoğlu ve Bayturan, 2005; Darling, 2005; Ekici, Bayrakdar ve Uğur, 2009; Hansen ve ark., 2003; Yılmaz, 2019). Bu çalışmaların çoğunlukla ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinin ders dışı etkinlik ve okula aidiyet duygusu ile ilgili olduğu gözlenmiştir. Ancak “üniversite öğrencilerinin okula aidiyet duygularında ders dışı etkinliklerin rolü” üzerine şimdiye kadar yapılan bir çalışmaya rastlanmamış ancak ayrı başlıklar altında üniversite öğrencileri üzerinden “ders dışı etkinlikler” ve “okula aidiyet duygusu” kavramlarının incelendiği (Akkuş ve Akkuş, 2020; Alptekin, 2011; Craft, 2012; Duru ve Balkıs, 2015; İlhan ve ark., 2018; Mertoğlu, 2019; Saydam ve Çangal, 2018; Serbest, 2019; Yokuş, Ayçiçek ve Yanpar-Yelken, 2017) dikkati çekmiştir. Oysaki üniversite öğrencilerinin de okula aidiyet duygularında ders dışı etkinliklerin önemli katkısı bulunmaktadır. Ülkemizde üniversite sayısının veya üniversitelerde akademik birim ve bölüm sayılarının artarak çeşitlenmesi nedeniyle öğrenciler tercihlerini yaparken üniversite ve akademik birimlerin diğerlerinden farklı ve değerli kılacak özelliklerini de göz önünde bulundurmaktadır. Üniversitelerde hem öğrenci merkezli eğitim verilmesi hem de öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlayacak en önemli faktörlerden birisi de ders dışı etkinliklerdir.

Üniversite yönetimlerinin sosyal kulüplere destek vermesi, kongre, konferans, gezi, konser, sosyal sorumluluk gibi faaliyetlerin gerçekleştirilmesine öncülük etmesi diğer üniversiteler arasında tercih edilebilirliği etkileyen ve öğrencilerde yüksek motivasyon sağlayarak okula aidiyet duygusunun oluşmasına destek sağlayan süreçlerdir (Alptekin, 2018). Bu çalışma ile üniversite öğrencilerinin okula aidiyet duygularının oluşmasında ders dışı etkinliklerin yeri ve önemi incelenerek alanyazındaki eksikliğin giderileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada UMYO'da gerçekleştirilen ders dışı etkinliklerin öğrencilerin okula aidiyet duygularındaki yeri ve önemi incelenmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılım sağlaması, ders dışı etkinliklerin öğrencilerin okula aidiyet duygularına sağladığı katkı, öğrencilerin okula aidiyet duygularında rol oynayan ders dışı etkinlikler, öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılma nedenleri ile öğrencilerin okula aidiyet duygusu ölçeceği bulgularının değerlendirilmesi ve öğrencilerin okula aidiyet duygularını artıran ders dışı etkinliklere ilişkin görüşleri sorgulanmıştır. Ayrıca alınan görüşlerin öğrencilerin demografik bilgilerine göre değişip değişmediği istatistiksel analizler yardımıyla yorumlanmıştır.

Çalışmanın amacı, öğrencilerin okula aidiyet duygularında ders dışı etkinliklerin yerinin ve öneminin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda öğrencilerin okula aidiyetine ilişkin görüşleri alınmış ve ders dışı etkinliklere katılım sağlanması ile ders dışı etkinliklerin öğrencilerin okula aidiyet duygularına sağladığı katkı, okula aidiyet üzerinde rol oynayan ders dışı etkinlikler ve ders dışı etkinliklere katılma nedenlerine ilişkin bilgilerin farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca öğrencilerin cinsiyet, yaş, okunan bölüm, aylık ortalama gelir, çalışma durumu gibi bilgilerinin ders dışı etkinliklere katılma ve ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularına katkı sağlamasına ilişkin görüşleri arasında farklılık olup olmadığı yapılan istatistiksel analizler ile değerlendirilmiştir. Çalışmanın amacına uygun olarak cevap aranan araştırma soruları aşağıda yer almaktadır:

1. Öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılım sağlaması ve ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygusunu artırdığına yönelik görüşlere ilişkin cinsiyet, yaş, okunan bölüm, sınıf, genel not ortalaması arasında,
2. Öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılım sağlaması ve ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygusunu artırdığına yönelik görüşlere ilişkin aylık ortalama gelir ve çalışma durumu arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde araştırma grubu, araştırma deseni, veri toplama yöntemi, veri toplama aracı ve verilerin analizi açıklanmıştır.

Araştırma Modeli

Çalışmada nicel ve nitel yöntemin birlikte kullanıldığı bir araştırma yöntemi tercih edilmiştir. UMYO öğrencilerinin okula aidiyet duygularında ders dışı etkinliklere katılma durumlarına yönelik bakış açılarını ve tutumlarını belirlemek amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Ayrıca demografik özellikler ile ders dışı etkinliklere katılım sağlaması ve ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygusuna etkisi arasında ilişki olup olmadığını incelemek için ilişkisel tarama deseninden de faydalanılmıştır. Genellikle tanımlayıcı amaçlı yapılan genel tarama deseni ile katılımcıların demografik özellikleri, bir olgu/konu hakkındaki tutum ve görüşleri; ilişkisel tarama deseniyle de araştırma yapılacak evren/örneklemin değişkenleri (demografik özellikleri) ile tutum veya görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit edilmeye çalışılır (Gürbüz ve Şahin, 2018).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Bartın Üniversitesi Ulus Meslek Yüksekokulu (UMYO)'nda 2018-2019 Akademik Yılı Bahar Yarıyılında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örnekleme yoluna gidilmemiş ve tam sayım örnekleme tekniği ile UMYO'da öğrenim gören 149 öğrencinin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Veri toplama araçlarını eksik dolduran ve/veya anket içerisinde yer alan ölçekteki ifadelerle hep aynı cevabı veren katılımcılar kapsam dışı bırakılmıştır. Ayrıca okula kayıtlı olup fiziksel olarak derslere devam etmeyen katılımcılara da ulaşılamamıştır. Çünkü bu katılımcılar bir yıldan uzun süredir okulda bulunmayan ve yüksekokul tarafından düzenlenen herhangi bir ders dışı etkinliğe de katılım göstermeyen katılımcılardır. Sonuçta toplamda 126 katılımcıya anket yapılmış ve veriler 126 katılımcı üzerinden analiz edilmiştir.

Tablo 1. UMYO'da Öğrenim Gören Toplam Katılımcı Sayıları ile Anket Uygulanan Katılımcı Sayı ve Yüzdesi

Bölüm Adı	Toplam Katılımcı		Ulaşılan Katılımcı	
	F	%	F	%
Ormancılık	92	100	75	82
Büro Hizmetleri ve Sekreterlik	49	100	45	92
Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri	8	100	6	75
Toplam	149	100	126	85

Tablo 1’de görüldüğü gibi UMYO’da 2018-2019 Akademik Yılı Bahar Yarıyılı’nda öğrenim gören toplam 149 öğrenci bulunmaktadır. Toplam 149 öğrencinin %85’ine (126 öğrenci) ulaşılarak bu öğrencilere anket uygulanmıştır. Ankete, Ormancılık bölümü %82, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik bölümü %92 ve Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri bölümü %75 oranında katılım sağlamıştır.

Araştırma kapsamında UMYO öğrencilerine yöneltilen sorulara ait demografik bilgiler, çeşitli değişkenlere göre tablo yardımıyla açıklanmıştır. Bu kapsamda incelenecek demografik değişkenler cinsiyet, yaş, okunan bölüm, sınıf, genel not ortalaması şeklindedir. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 2’de yer almaktadır. Katılımcıların %71’i erkek, %29’u kadındır ve çoğu (%79’u) 18-21 yaş aralığındadır. Ankete katılan öğrencilerin %46’sı birinci sınıf, %33’ü ikinci sınıf ve %21’i uzatmalı öğrencilerdir. Katılımcıların %59’unun genel not ortalaması 2’nin altında ve %25’inin ise genel not ortalaması 2.0-2.5 arasındadır (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Özellikler		Fr	%
Cinsiyet	Kadın	36	29
	Erkek	90	71
Yaş Grupları	18-21	99	79
	22 ve üzeri	27	21
Okunan Bölüm	Büro Hizmetleri ve Sekreterlik	45	36
	Ormancılık	75	59
	Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri	6	5
Sınıfı	1. sınıf	58	46
	2. sınıf	42	33
	Uzatmalı	26	21
Genel Not Ortalaması	2.00<	74	59
	2.0-2.5	31	25
	2.5-3.0	17	14
	3.0-3.5	4	3

Öğrencilerin ortalama aylık gelirlerinin, aylık geliri sağlama şekillerinin, çalışma durumlarının ve barınma yerlerinin ders dışı etkinliklere katılma durumlarını etkilediği düşünülmektedir. Bu sebeple bu değişkenlere ilişkin veriler de değerlendirilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde ankete katılan öğrencilerin %40’ının aylık ortalama geliri 500 TL ve altında iken, %41’inin ise 501-1000 TL arasındadır. Öğrenciler gelirlerini burs, kredi veya aile desteğinden biri veya birkaçı ile sağlayabilmektedir. Anket formunda gelir sağlama sorusuna birden fazla yanıt verdikleri göz önüne alınarak; cevaplayıcıların %36’sının aylık gelirini ailesinden sağladığı, %35’inin kredi aldığı ve %15’inin de

gelirini çalışarak elde ettiği görülmektedir. Ankete katılan öğrencilerin %71'i herhangi bir işte çalışmadığını bildirmiştir. Çalışmakta olan öğrencilerin ise %15'i okul dışında yarı zamanlı çalışmakta, %12'si okul dışında tam zamanlı çalışmakta ve %2'si de okulda yarı zamanlı çalışmaktadır. Katılımcıların %67'si kiralık evde, %14'ü Ulus dışında ve %10'u kendi evinde, %4'ü otelde, %4'ü öğretmenevinde ve %2'si de akraba yanında yaşamaktadır (Tablo 3). Bu sonucun ortaya çıkmasında öğrencilerin daha çok şehir dışından gelmeleri etkili olmuştur.

Tablo 3. Katılımcıların Gelir, Çalışma Durumu, Barınma Yeri ve Burs/Kredi Durumuna İlişkin Bilgiler

Özellikler		Fr	%
Aylık Ortalama Gelir	500 TL ve altı	50	40
	501-1000	52	41
	1001-1500	10	8
	1501 ve üzeri	14	11
Aylık Geliri Sağlama Şekli	Burs	13	7
	Kredi	66	35
	Aile	68	36
	Çalışarak	28	15
	Yazları çalışıp birikim	15	8
Çalışma Durumu	Çalışmıyor	89	71
	Okulda yarı zamanlı	3	2
	Okul dışında yarı zamanlı	19	15
	Okul dışında tam zamanlı	15	12
Barınma Yeri	Kendi evi	12	10
	Kiralık ev	84	67
	Otel	5	4
	Ulus dışı	18	14
	Öğretmenevi	5	4
	Akraba yanı	2	2

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama yöntemlerinden yüz yüze anket yöntemi kullanılmış ve veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu ile elde edilmiştir. Uygulanan anket formu dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcılara ait kişisel bilgiler ve ikinci bölümde katılımcıların ders dışı etkinliklere katılma durumuna ilişkin bilgiler sorgulanmıştır. Üçüncü bölümde okula aidiyet duygusu ile ders dışı etkinliklere ilişkin hazırlanan 5'li likert ölçeğine ve son bölümde de katılımcıların konu ile ilgili öneri ve görüşlerine yer verilmiştir. Birinci bölümdeki sorular katılımcıların genel profillerini tespit etmeye yönelik hazırlanmıştır. İkinci bölümde katılımcıların ders dışı etkinliklere ilişkin bilgilerini almak için katografik sorulardan ve liste sorularından yararlanılmıştır.

Üçüncü bölümde ilgili alanyazın ışığında (Anderman, 2002; Alptekin, 2011; Çelik, 2016; Yılmaz ve Güven, 2018) katılımcıların okula aidiyet duygusunu ve ders dışı etkinliklere ilişkin görüşlerini sorgulayan 25 adet ölçek maddesi geliştirilmiştir. Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği 5'li derecelendirme likert tipi bir ölçek olup derecelendirme “Kesinlikle katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum ve Kesinlikle katılıyorum” şeklinde düzenlenmiştir. Ölçek maddeleri bir örneklem üzerinde ön deneme yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre ders dışı etkinlik ve okula aidiyet duygusu ile ilişkili olmadığı görülen beş madde ölçekten çıkarılmıştır. Bir ölçeğin görünüşte ölçülmesi istenen özelliği ölçebilmesi gerekmektedir. Bu amaçla yapılan pilot çalışma ile yakın çevreden, meslektaşlardan ve tarafsız üçüncü kişilerden ölçeğin yüzey geçerliliğini kontrol etmeleri sağlanarak ölçeğin görünüş geçerliliğini sağlamak için düzeltme ve değişiklikler yapılabilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2018). Nihai ölçek katılımcılara uygulanarak geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır.

Çalışma grubundan elde edilen verilerin açımlayıcı faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett Testi ile test edilmiştir. KMO Test sonucunun 0.60 ve üstünde olması örneklemin faktör analizine elverişli olduğunu gösterirken Barlett Küresellik Test sonucunun da anlamlı ($p < 0.05$) olması faktör analizinin yapılabileceği anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, 2012; Gürbüz ve Şahin, 2018). Ölçeğin KMO değeri 0.786 ve Barlett Küresellik Test sonucu ise anlamlı ($\bar{x}_{(190)}=883.148, p < 0.05$) bulunduğu için faktör analizi yapılmıştır. Geliştirilen ölçeğin yapısal geçerliliğini tespit etmek amacıyla temel bileşenler (Principal Component) analizi ve oblimin eksen döndürme tekniği kullanılmıştır. Oblimin eksen döndürme tekniği faktörlerin ilişkili olacağı varsayımı nedeniyle tercih edilmiştir (Gürbüz ve Şahin, 2018). Pattern Matrix Madde faktör yükleri 0.30 olarak belirlenmiş ve özdeğerleri 1'den büyük beş faktör tespit edilmiştir. Bu beş faktörlü 20 maddelik ölçek, faktörlerin toplam varyansının %61.437'sini açıklamaktadır. UMYO öğrencilerinin okula aidiyet duyguları ile ders dışı etkinliklere ilişkin görüşlerini sorgulayan bu ölçekte oluşan beş faktör “okula ait genel görüşler, ders dışı etkinliklere ilişkin görüşler, okula aidiyet duygusuna ilişkin görüşler, okul yönetimi ile öğretim elemanlarına ilişkin görüşler devamsızlık durumuna ilişkin görüşler ve genel başarı durumuna ilişkin görüşler” şeklinde isimlendirilmiş ve ölçeğin yapısal olarak geçerli olduğu görüşüne varılmıştır.

Ölçeğin güvenilirliğini ortaya koymak amacıyla hesaplanan Cronbach

Alfa güvenilirlik katsayısı ise 0.87 olarak bulunmuştur. Cronbach Alfa değeri $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçek olarak kabul edilmektedir (Kalaycı, 2008). Buna göre Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği'nin oldukça güvenilir olduğu söylenebilir.

Katılımcıların okula aidiyet duygularını artıran ders dışı etkinliklere yönelik öneri ve görüşlerinin yer aldığı dördüncü bölümde ise açık uçlu soruya yer verilmiş ve katılımcılardan vereceği cevapları önem derecelerine göre sıralamaları istenmiştir.

Veri Toplanması ve Analizi

Elde edilen veriler SPSS 22.0 programına sistematik olarak girilerek analiz edilmiştir. Anket çalışmasında katılımcıların kişisel bilgileri ve sosyo-ekonomik durumlarına ilişkin bilgilerinin tespiti için betimsel analiz modeli kullanılmıştır. Bu modelde amaç var olan durumu ortaya koymaktır ve dolayısıyla var olan durumu ortaya koymak için kavramlaştırma ve verileri bu kavramlara yerleştirmek gerekir. Dolayısıyla bu merhale tamamlanmadan istatistiksel analiz ve yorumlamalara geçilemez (Türkdoğan ve Gökçe, 2018). Birinci bölümdeki sorulara verilen cevaplardan elde edilen verilerin değerlendirilmesinde frekans analizi kullanılmıştır. Anketin üçüncü bölümünde yer alan ölçek maddeleri 5'li likert ölçeğine göre cevaplandırılmış, ölçek ifadelerine verilen cevaplar frekans analizi ile sayısallaştırılarak yorumlanmıştır.

Katılımcıların okula aidiyet duygularını etkileyen ders dışı etkinliklere ilişkin algılama düzeyleri ile katılımcı bilgilerine ait değişkenler (cinsiyet, yaş, okudukları bölüm, sınıf, genel not ortalaması, ortalama gelir ve çalışma durumu) arasında farklılaşma olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anket formu ile toplanan veriler analize tabi olmadan önce verilerin normalliğine bakılmıştır. Katılımcı bilgilerine ilişkin verilerin normalliğini belirlemek için basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerlerine bakılmıştır (Tablo 4). Kurtosis ve Skewness değerleri -1.5 ile +1.5 olduğu zaman normal dağılım olduğu kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013'ten akt; Gezer, 2020). Hesaplanan basıklık ve çarpıklık katsayısı değerlerinin -1.5 ile +1.5 aralığında olduğu için cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, genel not ortalaması, ortalama gelir ve çalışma durumu değişkenlerinin normal dağılım sergilediği kabul edilmiş olup, verilerin analizinde parametrik testlerin kullanılması tercih edilmiştir.

Tablo 4. Değişkenlerin Normallik Testi

	N	Min	Max	\bar{x}	ss	Kurtosis	Skewness
Cinsiyet	126	1	2	1.71	.450	-1.096	.960
Yaş	126	1	2	1.21	.412	-.014	1.409
Bölüm	126	1	3	1.69	.558	-.602	.041
Sınıf	126	1	3	1.75	.779	1.196	.479
Genel Not Ortalaması	126	1	4	1.61	.838	.395	1.171
Aylık Ortalama Gelir	126	1	4	1.90	.958	.085	.968
Çalışma Durumu	126	1	4	1.68	1.115	.304	1.185

Değişkenler arasındaki ilişkileri yorumlamak amacıyla *t* Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Post-hoc Çoklu Karşılaştırma analizinden istifade edilmiştir. Bu çoklu analizlerin tercih edilmesindeki en önemli sebep çoklu değişkenlerin (bölüm, genel ortalama, sınıf vb.) yer almasıdır. ANOVA analizi sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark çıkan ölçek ifadelerinde yani Sig. değeri 0.05'ten küçük çıktığı durumlarda bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için Post-hoc Çoklu Karşılaştırma analizlerinden Tukey Testi yapılmıştır.

Bulgular

Çalışma ile elde edilen veriler frekans analizi, *t* Testi, ANOVA Testi, Post-hoc Çoklu Karşılaştırma Testi gibi çeşitli analizlere tabi tutularak aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Anket formunun birinci bölümünü oluşturan demografik özellikler yöntem bölümünde Tablo 2 ve Tablo 3'te sunulmuştur. Anketin ikinci bölümünü oluşturan ders dışı etkinliklere katılma durumuna ilişkin bulgular ayrı ayrı değerlendirilmiş ve katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin anlamlılık düzeyleri ölçülmüştür. Okula aidiyet duygusu ölçüğüne ilişkin görüşler ile son bölümde yer alan öneri ve görüşlere ilişkin analizler ise frekans tabloları kullanılarak sunulmuştur.

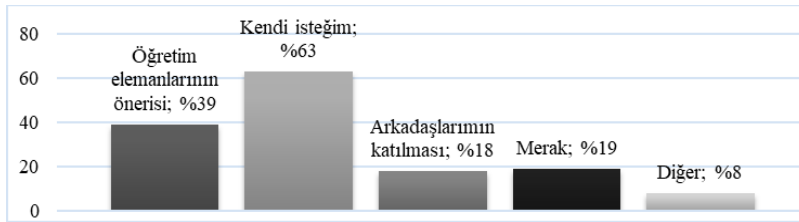
Katılımcıların Ders Dışı Etkinliklere Katılma Durumuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde katılımcıların ders dışı etkinliklere ne oranda katılım sağladığı, katılımcıların ders dışı etkinliklere katılmasında etkili olan faktörler, katılımcıların ders dışı etkinliklere katılma nedenleri, ders dışı etkinliklerin katılımcıların okula aidiyet duygularına sağladığı katkı ve katılımcıların okula aidiyet duygularında rol oynayan ders dışı etkinlikler açıklanmıştır.

Katılımcıların Ders Dışı Etkinliklere Katılım Sağlamasına İlişkin Bulgular

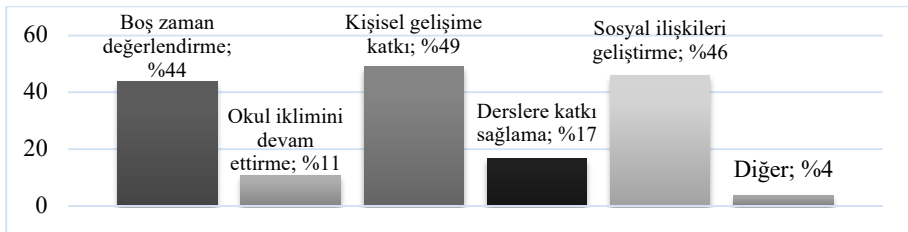
Ankete katılan katılımcıların %35.7'si “tüm etkinliklere katılmış” ve yarısından fazlası (%54) yapılan ders dışı etkinliklere “kısmen katılım” göstermişlerdir. Ayrıca katılımcıların %3.2'si etkinliklere kısmen katılmamış ve %7.1'i de hiçbir etkinliğe katılım göstermemiştir. Buna göre katılımcılar yüksek bir oranla (%89.7) ders dışı etkinliklere katıldığını ifade etmişlerdir.

Katılımcıların ders dışı etkinliklere katılmasında %63'ünün kendi isteği etkili olurken, %39'unda öğretim elemanlarının önerisi, %19'unda merak, %18'inde arkadaşlarının katılımı ve %8'inde diğer faktörler etkili olmuştur (Şekil 1). Katılımcılar bu soruda birden fazla seçeneği işaretlemişlerdir.

Şekil 1. Katılımcıların Ders Dışı Etkinliklere Katılmasında Etkili Olan Faktörler

Şekil 1’de görüldüğü gibi katılımcıların %63’ü ders dışı etkinliklere kendi isteğiyle katıldıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca %39’unun ders dışı etkinliklere öğretim elemanlarının önerisi ile katıldıklarını ifade etmesi de katılımcılara ders dışı etkinlikler konusunda hem yeterli bilgi verilmesi gerektiğini hem de katılımcıların yönlendirilme ihtiyacının olduğunu göstermektedir.

Şekil 2. Katılımcıların Ders Dışı Etkinliklere Katılma Nedeni

Katılımcılara ders dışı etkinliklere katılma nedenleri sorulduğunda birden fazla işaretleyebileceği seçenekler sunulmuştur. Buna göre ankete katılan katılımcıların %49’u kişisel gelişimine katkı sağlamak, %44’ü boş zamanı değerlendirmek ve %46’sı sosyal ilişkileri geliştirmek gibi nedenlerle ders dışı

etkinliklere katıldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların sadece %17'si derslerine katkı sağlayacağını düşündüğü için ders dışı etkinliklere katılma nedenini ifade etmiştir (Şekil 2). Dolayısıyla katılımcıların ders dışı etkinliklere yüklediği anlamın formel eğitimi tamamlayan etkinliklerden (ev ödevi, proje, sunum vb.) öte ders dışı sosyal etkinlikler (sportif, sanatsal etkinlikler, kulüpler, toplantılar, törenler vb.) ve okul dışı etkinlikler şeklinde olduğu ifade edilebilir.

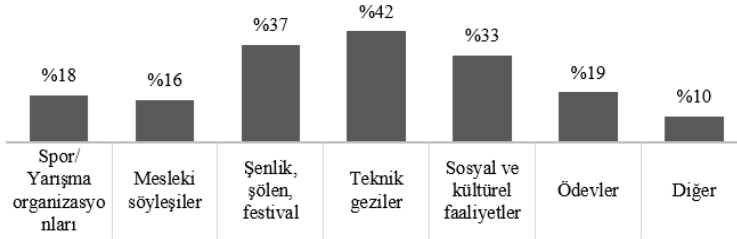
Ders Dışı Etkinliklerin Katılımcıların Okula Aidiyet Duygusuna Katkı Sağlamasına İlişkin Bulgular

Katılımcılara ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularına katkı sağlayıp sağlamadığına ilişkin yöneltilen soruya “Evet, Hayır, Kısmen Evet” seçeneklerinden biri ile cevap vermeleri istenmiştir. Görüşülenlerin %51.6'sı ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularına katkı sağladığını, %37.3'ü kısmen katkı sağladığını ve %11.1'i de katkı sağlamadığını düşünmektedir. Görüldüğü gibi katılımcıların %88.9'u ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularında önemli bir yerinin olduğunu ifade etmişlerdir (Tablo 5).

Tablo 5. Ders Dışı Etkinliklerin Katılımcıların Okula Aidiyet Duygusuna Sağladığı Katkı

	Fr	Evet	Hayır	Kısmen Evet	Toplam
Ders Dışı Etkinlikler Okula Olan	65	65	14	47	126
Bağlılığınıza Katkı Sağlıyor mu?	%	51.6	11.1	37.3	100

Okula aidiyet duygusu üzerinde rol oynayan ders dışı etkinlikler hakkında görüşleri alınan katılımcıların %42'si teknik gezileri, %37'si şenlik, şölen, festival vb. etkinlikleri ve %33'ü de sosyal ve kültürel faaliyetleri önemli görmektedir. En az oranla %16'sı ise meslekî söyleşilerin rolünden bahsetmiştir (Şekil 3). Görüldüğü gibi UMYO merkezden uzak olduğu için katılımcıların toplu olarak eğlenip, vakit geçirecekleri ortamları aradığı ve istediği dikkati çekmektedir.

Şekil 3. Katılımcıların Okula Aidiyet Duygularında Rol Oynayan Ders Dışı Etkinlikler

Katılımcıların Demografik Bilgileri ile Ders Dışı Etkinliklere Katılım Sağlaması ve Okula Aidiyet Duygularına Katkı Sağlama Durumları Arasındaki İlişkilerin Analizi

Bu bölümde katılımcıların cinsiyet, yaş, okunan bölüm, sınıfı, genel not ortalaması ile aylık ortalama gelir ve çalışma durumu gibi değişkenleri ile ders dışı etkinliklere katılım sağlamaları ve okula aidiyet duygularına katkı sağlama durumları arasında farklılaşma olup olmadığı tespit edilmiştir. Ancak bu analizlerde ders dışı etkinliklere katılım sağlama ve ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularına katkı sağlama durumları ile demografik bilgiler arasında anlamlı farklılık bulunan değişkenler tablolaştırılırken herhangi bir farklılık bulunmayan değişkenler sadece oransal olarak yorumlanmıştır.

Katılımcıların Demografik Bilgileri ile Ders Dışı Etkinliklere Katılım Sağlaması Arasındaki İlişkilerin Analizine İlişkin Bulgular

Katılımcıların cinsiyetleri ile ders dışı etkinliklere katılım sağlaması ($t=0.872, p=0.369>0.05$) arasında anlamlı farklılık yoktur. Buna göre cinsiyet faktörü katılımcıların ders dışı etkinliklere katılım sağlamasında benzerlik göstermektedir. Ayrıca katılımcıların yaşı ile ders dışı etkinliklere katılım sağlaması ($F=2.416; p=0.094>0.05$) arasında anlamlı farklılık yoktur. Buna göre yaş değişkeni ders dışı etkinliklere katılım göstermede herhangi bir farklılık oluşturmamaktadır.

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların okudukları bölümlere göre ders dışı etkinliklere katılım sağlaması ($F=5.454; p=0.005<0.05$) arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu anlamlı farklılık Tukey Testi karşılaştırılması (Tablo 7) ile analiz edilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Okudukları Bölümlere Göre Ders Dışı Etkinlere Katılım Sağlamasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi

Değişken		N	\bar{x}	ss	F	Sig.
Ders Dışı Etkinliklere Katılım Sağlaması	Büro Hizmetleri ve Sekreterlik	45	1.80	.757	5.454	.005*
	Ormancılık	75	1.75	.737		
	Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri	6	2.83	1.329		
	Toplam	126	1.82	.804		

* $p<0.05$

Tablo 7’de gösterildiği gibi Tukey Testi karşılaştırılmasına göre Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü katılımcıları diğer bölüm katılımcılarına

göre ders dışı etkinliklere daha az katılım göstermiştir ($\bar{x}=2.83$ =Kısmen katıldım).

Tablo 7. Katılımcıların Okudukları Bölümlere Göre Ders Dışı Etkinlere Katılım Sağlamasına İlişkin Tukey Testi Analizi

Değişken	(A) bölüm	(B) bölüm	Ortalamalar Farkı (A-B)	Sig.
Ders Dışı Etkinliklere Katılım Sağlaması	Büro Hizmetleri ve Sekreterlik	Ormançılık	.053	.930
		Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri	-1.033*	.008
Katılım Sağlaması	Ormançılık	Büro Hizmetleri ve Sekreterlik	-.053	.930
		Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri	-1.087*	.004
	Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri	Büro Hizmetleri ve Sekreterlik	1.033*	.008
		Ormançılık	1.087*	.004

Tablo 8 incelendiğinde, katılımcıların okudukları sınıf düzeylerine göre ders dışı etkinliklere katılım sağlaması ($F=3.769$; $p=0.026 < 0.05$) arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu anlamlı farklılık Tukey Testi karşılaştırılması ile analiz edilmiştir (Tablo 9).

Tablo 8. Katılımcıların Okudukları Sınıf Düzeylerine Göre Ders Dışı Etkinlere Katılım Sağlamasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi

Değişken		N	\bar{x}	ss	F	Sig.
Ders Dışı Etkinliklere Katılım Sağlaması	1. sınıf	58	1.74	.762	3.769	.026*
	2. sınıf	42	1.69	.643		
	Dönemi uzayan	26	2.19	1.021		
	Toplam	126	1.82	.804		

* $p < 0.05$

Tablo 9'da yer alan Tukey Testi karşılaştırmasına göre dönemi uzayan katılımcılar birinci ve ikinci sınıfta okuyan katılımcılara göre ders dışı etkinliklere daha az katılım göstermiştir ($\bar{x}=2.19$ =Kısmen katıldım). Bu duruma, dönemi uzayan katılımcıların Ulus veya Bartın'da ikamet etmemelerinin ve derslere devam zorunluluğu olmadığı için derslere katılmamalarının neden olduğu düşünülmektedir.

Tablo 9. Katılımcıların Okudukları Sınıf Düzeylerine Göre Ders Dışı Etkinlere Katılım Sağlamalarına İlişkin Tukey Testi Analizi

Değişken	(A) Sınıf	(B) Sınıf	Ortalamalar Farkı (A-B)	Sig.
Ders Dışı Etkinliklere Katılım Sağlaması	1. sınıf	2. sınıf	.051	.945
		Dönemi uzayan	-.451*	.044
Katılım Sağlaması	2. sınıf	1. sınıf	-.051	.945
		Dönemi uzayan	-.502*	.031
	Dönemi uzayan	1. sınıf	.451*	.044
		2. sınıf	.502*	.031

Katılımcıların genel not ortalamaları ile ders dışı etkinliklere katılım

sağlaması ($F=0.142$; $p=0.935>0.05$) arasında anlamlı farklılık yoktur. Katılımcıların başarı düzeyleri ders dışı etkinliklere katılımında herhangi bir farklılık oluşturmamaktadır.

Tablo 10. Katılımcıların Aylık Ortalama Gelirlerinin Ders Dışı Etkinlere Katılım Sağlamasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi

Değişken		N	\bar{x}	Ss	F	Sig.
Ders Dışı Etkinliklere Katılım Sağlaması	500 TL ve altı	50	1.70	.707	8.735	.000*
	501-1000 TL	52	1.63	.627		
	1001-1500 TL	10	2.80	.919		
	1501 TL ve üzeri	14	2.21	1.051		
	Toplam	126	1.82	.804		

* $p<0.05$

Tablo 10 incelendiğinde, katılımcıların aylık ortalama gelirlerine göre ders dışı etkinliklere katılım sağlamaları ($F=8.735$; $p=0.000<0.05$) arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu anlamlı farklılık Tukey Testi karşılaştırılması ile analiz edilmiştir (Tablo 11).

Tablo 11. Katılımcıların Aylık Ortalama Gelirlerine Göre Ders Dışı Etkinlere Katılım Sağlamalarına İlişkin Tukey Testi Analizi

Değişken	(A) Gelir	(B) Gelir	Ortalamalar Farkı (A-B)	Sig.
Ders Dışı Etkinliklere Katılım Sağlaması	500 TL ve altı	501-1000 TL	.065	.970
		1001-1500 TL	-1.100*	.000
		1501 TL ve üzeri	-.514	.103
501-1000 TL	500 TL ve altı	501-1000 TL	-.065	.970
		1001-1500 TL	-1.165*	.000
		1501 TL ve üzeri	-.580*	.050
1001-1500 TL	500 TL ve altı	1001-1500 TL	1.100*	.000
		501-1000 TL	1.165*	.000
		1501 TL ve üzeri	.586	.227
1501 TL ve üzeri	500 TL ve altı	1501 TL ve üzeri	.514	.103
		501-1000 TL	.580*	.050
		1001-1500 TL	-.586	.227

Tablo 11’de yer alan Tukey Testi karşılaştırmasına göre 1001-1500 TL aylık ortalama gelire sahip olan katılımcılar aylık ortalama geliri 1000 TL altı olan katılımcılara göre ders dışı etkinliklere daha az katılım göstermiştir ($\bar{x}=2.80$ =Kısmen katılmadım). Bu sonucun ortaya çıkmasında katılımcıların okul dışı yarı veya tam zamanlı çalışarak gelir elde etmesinin etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 12. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Ders Dışı Etkinlere Katılım Sağlamasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi

Değişken		N	\bar{x}	ss	F	Sig.
Ders Dışı	Çalışmıyorum	89	1.74	.791	5.251	.002*
Etkinliklere	Okulda yarı zamanlı	3	1.33	.577		
Katılım	Okul dışında yarı zamanlı	19	1.68	.478		
Sağlaması	Okul dışında tam zamanlı	15	2.53	.915		
	Total	126	1.82	.804		

* $p < 0.05$

Tablo 12 incelendiğinde katılımcıların çalışma durumlarına göre ders dışı etkinliklere katılma durumu ($F=5.251$; $p=0.002 < 0.05$) arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu anlamlı farklılık Tukey Testi karşılaştırılması ile analiz edilmiştir (Tablo 13).

Tablo 13. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Ders Dışı Etkinlere Katılım Sağlamalarına İlişkin Tukey Testi Analizi

Değişken	(A) Çalışma Durumu	(B) Çalışma Durumu	Ortalamalar Farkı (A-B)	Sig.
Ders Dışı	Çalışmıyorum	Okulda yarı zamanlı	.408	.801
Etkinliklere		Okul dışında yarı zamanlı	.057	.991
Katılım		Okul dışında tam zamanlı	-.792*	.002
Sağlaması	Okulda yarı zamanlı	Çalışmıyorum	-.408	.450
		Okul dışında yarı zamanlı	-.351	.476
		Okul dışında tam zamanlı	-1.200	.484
	Okul dışında yarı zamanlı	Çalışmıyorum	-.057	.991
		Okulda yarı zamanlı	.351	.882
		Okul dışında tam zamanlı	-.849*	.009
	Okul dışında tam zamanlı	Çalışmıyorum	.792*	.002
		Okulda yarı zamanlı	1.200	.069
		Okul dışında yarı zamanlı	.849*	.009

Tablo 13'te yer alan Tukey Testi karşılaştırmasına göre okul dışında tam zamanlı çalışan katılımcılar ile çalışmayan katılımcılar arasında ders dışı etkinliklere katılım gösterme arasında farklılık bulunmaktadır. Bu sonucun ortaya çıkmasında katılımcıların okul dışı yarı veya tam zamanlı çalışarak gelir elde etmesinin etkili olduğu söylenebilir.

Katılımcıların Demografik Bilgileri ile Okula Aidiyet Duygularına Katkı Sağlama Durumları Arasındaki İlişkiler Analizine İlişkin Bulgular

Katılımcıların cinsiyetleri ile ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularına katkı sağlamasına ilişkin görüşleri ($t=0.629$, $p=0.897 > 0.05$) arasında anlamlı farklılık yoktur. Buna göre cinsiyet faktörü katılımcıların ders dışı

etkinliklerin okula aidiyet duygularını etkileme görüşünde benzerlik göstermektedir.

Katılımcıların yaşı ile ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularına katkı sağlamasına ilişkin görüşleri ($F=1.305$; $p=0.275>0.05$) arasında anlamlı farklılık yoktur. Buna göre yaş değişkeni ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularını etkileme durumlarında herhangi bir farklılık oluşturmamaktadır.

Tablo 14 incelendiğinde, katılımcıların okudukları bölümlere göre ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularına katkı sağlamasına ilişkin görüşleri ($F=3.195$; $p=0.044<0.05$) arasında düşük düzeyde farklılık bulunmaktadır. Buna göre ormancılık bölümü katılımcıları diğer bölüm katılımcılarına göre ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularına katkı sağlamasına ilişkin “Evet” ($\bar{X}=1.71$ = Evet) şeklinde cevap vermişlerdir. Diğer bölüm katılımcıları ise ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularına katkı sağlaması durumunu “Kısmen” olarak cevaplamışlardır.

Tablo 14. Katılımcıların Okudukları Bölümlere Göre Ders Dışı Etkinliklerin Okula Aidiyet Duygularına Katkı Sağlaması Görüşüne İlişkin Tek Yönlü Varıans Analizi

Değişken		N	\bar{x}	Ss	F	Sig.
Ders Dışı Etkinliklerin Okula Aidiyet Duygularına Katkı Sağlaması	Büro Hizmetleri ve Sekreterlik	45	2.02	.988	3.195	.044*
	Ormancılık	75	1.71	.882		
	Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri	6	2.50	.837		
	Toplam	126	1.86	.936		

* $p<0.05$

Tüm sınıf düzeyindeki katılımcıların ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularına katkı sağlamasına ilişkin görüşleri ($F=0.025$; $p=0.975<0.05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna göre katılımcılar ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularını etkilemesinde benzer görüşe sahiptir. Katılımcıların genel not ortalamaları ile ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularına katkı sağlamasına ilişkin görüşleri ($F=1.326$; $p=0.269>0.05$) arasında anlamlı farklılık yoktur. Genel not ortalamasının ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygusuna herhangi bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Katılımcıların aylık ortalama gelirleri ile ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularına katkı sağlamasına ilişkin görüşleri ($F=0.792$; $p=0.501<0.05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna göre katılımcılar ders dışı etkinliklerin okula olan aidiyet duygularını etkilemesinde

benzer görüşe sahiptir. Ancak ortalama geliri 1001 TL ve üzeri olan katılımcılar ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularını etkilemesi ifadesinde “Hayır” (1001-1500 TL için $\bar{x}=2.10$ ve 1500 TL ve üzeri için $\bar{x}=2.07$) cevabı üzerine yoğunlaşmıştır.

Katılımcıların çalışma durumları ile ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularına katkı sağlamasına ilişkin görüşleri ($F=0.311$; $p=0.817>0.05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna göre katılımcılar ders dışı etkinliklerin okula olan aidiyet duygularını etkilemesinde benzer görüşe sahiptir. Ancak okul dışında tam zamanlı çalışan katılımcılar ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularını etkilemesi ifadesinde “Hayır” ($\bar{x}=2.07$) cevabı üzerinde yoğunlaşmıştır.

Katılımcıların Okula Aidiyet Duygusu ve Ders Dışı Etkinliklere İlişkin Görüşlerinin Yorumlanması

UMYO katılımcılarının okula aidiyet duyguları ile ders dışı etkinliklere ilişkin görüşlerinin alındığı ölçek ifadelerine verdikleri yanıtların frekans analizi sonuçları incelendiğinde:

- Katılımcıların %50.8'i UMYO öğrencisi olduğu için kendini mutlu hissetmekte ve %59.5'i de kendisini okulun önemli bir bireyi olarak görmektedir. Okulun genel koşullarının kendilerini geliştirmesine fırsat verdiğini düşünen katılımcıların oranı %77.2'dir. Ancak katılımcıların %48.4'ü okulun fiziki imkanlarının ders dışı etkinlikler için uygun olduğu görüşüne katıldığını ve %34.9'u ise kararsız kaldıklarını belirtmişlerdir.
- Katılımcıların okula istekli gelip gelmemeleri okula aidiyet duyguları ile ilişkili olduğu düşünülerek “zorunlu olmadığım sürece okula gelmek istemiyorum” ifadesine yer verilmiş ve katılımcıların %37.3'ü bu görüşe katılmadıklarını ve %25.4'ü de kararsız kaldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca “devamsızlığımın en önemli nedeni kendimi okuluma ait hissetmememdir” ifadesine katılımcıların %42.1'i katılmadıklarını, %20.6'sı da kararsız kaldığını ifade etmiştir. Bu iki maddeye verilen yanıtlar değerlendirildiğinde katılımcıların ders devam durumu ve okula gelme isteklerinde dışsal faktörlerden çok kendilerini okula ait hissetmelerinden kaynaklandığı söylenebilir.
- Katılımcılara okula aidiyet duygularında okul yönetimi ile öğretim elemanlarının rolü sorulduğunda; katılımcıların %52.3'ü okul yönetiminin ve %73.07'si de öğretim elemanlarının okula aidiyet duygularına katkı

sağladığını belirtmiştir. Katılımcıların bunu düşünmesinin altında yatan en önemli sebep yönetimden çok öğretim elemanları ile daha sık iletişim kurmaları ve onlara daha kolay ulaşmaları olabilir.

- Katılımcıların %57.9'u okul başarılarında kendilerini okula ait hissetmelerinin payı olduğunu düşünmektedir. Okula aidiyet duygusunun yanında katılımcıların %68.7'si ders dışı etkinliklerin akademik başarılarına katkı sağladığını ve %79.4'ünün kişisel gelişimine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Katılımcıların %69.8'i sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler dışında olup ders dışı etkinlikler kapsamında değerlendirilen ödevlerin (teknik gezi, görüşme, gözlem, araştırma, proje hazırlama vb.) akademik başarıyı olumlu etkilediğini düşünmektedir.
- Katılımcıların %80.2'si ders dışı etkinliklerin öğretim elemanları ile aralarında organik bağ kurulmasına yardımcı olduğunu düşünmektedir. Ayrıca katılımcıların %77'si öğretim elemanlarının ders saati dışında onlara vakit ayırmasının okula olan aidiyet duygularına katkı sağladığını ve %73.1'i de öğretim elemanlarının ders dışı etkinliklere katılmaları gerektiğini düşünmektedir.
- Katılımcıların %52.4'ü ders dışı etkinlikler anlamında okul yönetiminin katılımcıların beklentilerini karşıladığını ve %76.2'si de ders dışı etkinliklerin verimli şekilde yürütülmesinde okul yönetiminin büyük katkısının bulunduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcıların %88.9'u ders dışı etkinliklerin planlanmasında katılımcıların fikrinin alınmasının onları mutlu ettiğini düşünmektedir.
- Katılımcıların %73.8'i ders dışı etkinler sayesinde diğer bölüm arkadaşları ile kaynaşma imkanı bulduklarını düşünmektedir.
- Katılımcılar "Yapılması düşünülen etkinliklerin önceden duyurulmaması katılımcıların katılma isteğini olumsuz etkilemektedir" şeklinde yöneltilen ifadeye %45.2'si katıldıklarını, %28.6'sı da kararsız kaldıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların Öneri ve Görüşlerinin Yorumlanması

Katılımcıların "Okula aidiyet duygunuzu artıracaklarını düşündüğünüz en önemli 3 ders dışı etkinliği önceliklendirerek belirtiniz." şeklindeki soruya verdikleri cevapları 1, 2 ve 3. öncelik sırasına göre kullanma sıklıkları (frekansları) Tablo 15'te yorumlanmıştır. Katılımcılar 1. önceliklerinde 91 ifade, 2. önceliklerinde 73 ifade ve 3. önceliklerinde 55 ifade olmak üzere toplamda 219 ifadeye yer vermişlerdir. Anketlerden elde edilen yanıtlar temel alındığında katılımcıların önceliklerine verdikleri cevapların toplamı sırası ile 1)

gezi (38 kez), 2) gezi (20 kez), 3) şenlik, şölen, festival, konser vb. faaliyetler (15 kez) şeklinde olmuştur.

Tablo 15. Katılımcıların Okula Aidiyet Duygularını Artıran Ders Dışı Etkinlikler

Okula Aidiyet Duygusunu Artıran Ders Dışı Etkinlik Adı	Sıklık (Frekans)			Toplam
	1. öncelik	2. öncelik	3. öncelik	
Gezi	38	20	9	67
Doğa yürüyüşü	1	1	3	5
Meslekî söyleşi	6	7	5	18
Ödev	8	0	1	9
Sosyal ve kültürel faaliyetler	8	13	10	31
Sportif faaliyetler	15	7	7	29
Şenlik, şölen, festival, konser vb.	11	13	15	39
Uygulamalı ders	3	5	3	11
Yarışma organizasyonları	1	7	2	10
Toplam	91	73	55	219

Tablo 15’te görüldüğü gibi katılımcıların;

- Birinci öncelikleri gezi (38 kez), sportif faaliyetler (15 kez) ve şenlik, şölen, festival, konser vb. etkinlikler (11 kez) şeklinde,
- İkinci öncelikleri gezi (20 kez), sosyal ve kültürel faaliyetler (13 kez), şenlik, şölen, festival, konser vb. etkinlikler (13 kez), meslekî söyleşi (7 kez), yarışma organizasyonları (7 kez), sportif faaliyetler (7 kez) şeklinde,
- Üçüncü öncelikleri ise şenlik, şölen, festival, konser vb. etkinlikler (15 kez), sosyal ve kültürel faaliyetler (10 kez) ve gezi (9 kez) şeklinde sıralanmıştır. Görüldüğü gibi katılımcılar genel olarak eğlenebilecekleri ve arkadaşları ile vakit geçirebilecekleri etkinlikleri tercih etmekte ve bu tür etkinliklerin onların okula aidiyet duygularında önemli bir yerinin olduğunu düşünmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Bartın Üniversitesi Ulus Meslek Yüksekokulu özelinde yürütülen bu çalışma kapsamında katılımcıların okula aidiyet duygularında ders dışı etkinliklerin yeri ve önemi belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda ders dışı etkinliklerin öğrencilerin okula aidiyet duygularını artırmada önemli bir yerinin olduğu ve bu duyguyu daha da artıracak ders dışı etkinliklere ağırlık verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Anketler sonucu elde edilen veriler de değerlendirilip yorumlandığında üzerinde durulan bu konunun desteklendiği görülmüştür. Yapılan çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmış ve tartışılmıştır:

Toplam 149 öğrencinin %85'ine denk gelen 126 öğrenciye anket uygulanmıştır. Bu öğrencilerin %71'i erkek, %29'u kadındır. Genel olarak yaş ortalaması 18-21 yaş aralığındadır. Katılımcıların %46'sı 1. sınıfta, %33'ü 2. sınıfta öğrenim görmekte olup, %21'i de dönemi uzayan öğrencilerden oluşmaktadır.

Katılımcıların %89.7'si ders dışı etkinliklere katıldığını ifade etmiştir. Katılımcıların %63'ü ders dışı etkinliklere kendi isteği ile ve %39'u da öğretim elemanının önerisi ile katılım gösterdiğini bildirmiştir. Katılımcıların ders dışı etkinliklere kendi isteği ile katılmak istemesi okula olan aidiyet duygusunu göstermektedir. Benzer şekilde Köse (2007) çalışmasında, öğrencilerin %51'inin ders dışı etkinliklere kendi istekleri ile katıldıklarını ortaya koymuştur. Bu durum, öğrencilerin ders dışı etkinlikleri başkalarının etkisinde kalmadan kendi bireysel isteklerinin ön planda olmasıyla ve bilinçli olarak seçtiğini göstermektedir. Bu anlamda onların ilgisini çeken, sevdikleri, istedikleri ders dışı etkinliklerin planlanması için çalışılması gerekmektedir.

Katılımcıların %88.9'u ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularında önemli bir yerinin olduğunu ifade ederken, sadece %11.1'i katkı sağlama konusuna olumsuz bakmaktadır. Görüldüğü gibi öğrencilerin okula aidiyetleri yüksektir ve bunda ders dışı etkinlikler ve bu ders dışı etkinlikleri yürüten okul yönetimi ile öğretim elemanlarının rolü büyüktür. Geyik-Yıldırım (2013) çalışmasında, MYO'larda öğrenim gören öğrencilerin en büyük ve önemli sorununun aidiyet duygusu olduğunu iddia etmektedir. Düzenli olarak yapabilecek sosyal aktiviteler, geniş arşivli kütüphane, yerel ölçekli spor tesisleri, sanatsal ve kültürel etkinlikler vb. uygulamalar MYO öğrencilerinin aidiyet duygusunu güçlendirecek etkenler olarak görülmektedir. Çalışmamızda öğrencilerin büyük çoğunluğunun ders dışı etkinliklerin okula aidiyet duygularındaki yerini yüksek görmeleri ders dışı etkinliklerin okula aidiyet sorununu çözmede kilit rol oynadığını düşündürmektedir.

Ankete katılan katılımcıların okula aidiyet duyguları üzerinde rol oynayan ders dışı etkinlikler sırasıyla, teknik geziler: enlik, şölen, festival vb etkinlikler ile sosyal ve kültürel faaliyetler şeklindedir. Ekici, Bayraktar ve Uğur (2009)'un ortaöğretim kurumlarındaki yönetici ve öğrencilerinin ders dışı etkinliklere ilişkin görüşlerinin incelediği çalışmada hem yöneticiler hem de öğrenciler tarafından tercih edilen ders dışı etkinlikler %49.5 oranında spor ve yarışma organizasyonları, %35.4 oranında şenlik, şölen, festival olarak ortaya çıkmıştır. Üniversite öğrencilerinin teknik gezileri okula aidiyette rol

oynayan ders dışı etkinlik olarak ilk sıraya koymalarındaki sebep teoride öğrendiklerini gezi, gözlem ve uygulamalar ile pratiğe dökme ve pekiştirme imkânı bulmaları ve yaparak-yaşayarak öğrenmenin daha kalıcı öğrenme sağladığını düşünmeleri olabilir.

Katılımcılar ders dışı etkinliklere formel eğitimi tamamlayan etkinliklerden daha çok ders dışı sosyal etkinlikler ve okul dışı etkinlikler olarak anlam yüklemektedir. Ankete katılan öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkı sağlamak, boş zamanı değerlendirmek ve sosyal ilişkileri geliştirmek gibi nedenlerle ders dışı etkinliklere katıldıklarını belirtmesi ve sadece %17'sinin derslerine katkı sağlayacağını düşündüğü için ders dışı etkinliklere katıldıklarını belirtmesi bu durumun önemli bir göstergesidir. Yerlisi-Lapa ve Ardahan (2009) tarafından yapılan çalışmada benzer şekilde üniversite öğrencileri ders dışı aktivitelere katılırken eğlenmek, arkadaşlarıyla birlikte olmak, rahatlamak ve yeni şeyler öğrenmek gibi nedenleri belirtmişlerdir. Dolayısıyla öğrenciler kendilerini mutlu hissedecekleri etkinlikleri daha çok tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcıların ders dışı etkinliklere katılım sağlamaları cinsiyet, yaş ve genel not ortalamalarından bağımsız ancak okunan bölüm, sınıf düzeyi, aylık ortalama gelir ve çalışma durumları ile ilişkilidir.

Ders dışı etkinliklerin katılımcıların okula aidiyet duygularını etkileme durumları yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, genel not ortalamaları, aylık ortalama gelir ve çalışma durumlarından bağımsız ancak okunan bölüm ile ilişkilidir.

Katılımcılar UMYO öğrencisi olduğu için kendini mutlu hissetmekte ve kendini okulun önemli bir bireyi olarak görmektedir. Ayrıca katılımcıların ders devam durumu ve okula gelme isteklerinde kendilerini okula ait hissetmelerinin payı bulunmaktadır. Uslu (2012) çalışmasında etkili bir ekip çalışmasına sahip okul toplumunun, öğrencilerin kendilerini okula ait hissetmelerinde etkili olacağını bildirmiştir. Ayrıca okulunda mutlu olan, kendini okulun parçası hisseden ve okulunda olumlu bir iklimin olduğunu düşünen öğrencilerin okul aidiyet düzeylerinin yüksek olduğunu da iddia etmektedir.

Katılımcıların okul başarılarında kendilerini okula ait hissetmelerinin etkisi bulunmakta ve ders dışı etkinlikler akademik başarılarına ve kişisel gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Sarier (2016) yaptığı çalışmada okul müdürlerinin etkin liderlik göstererek ve öğrencinin gelişimine katkıda bulunacak öğrenme ortamları oluşturarak etkili olmalarının ve güçlü bir okul kültürü

oluşturmalarının katılımcıların okula bağlanmalarına etkisi olduğunu ve bunun sonucunda da katılımcının akademik başarısının yükseldiğini ifade etmiştir.

Ders dışı etkinlikler katılımcıların öğretim elemanları ile aralarında samimi ve içten etkili bir iletişim kurulmasına yardımcı olmakta öğretim elemanlarının ders saati dışında onlara vakit ayırması okula olan aidiyet duygularına katkı sağlamakta olup öğretim elemanlarının ders dışı etkinliklerde katılımcıların eşlik etmesi istenmektedir. Benzer şekilde Aypay, Aypay ve Demirhan (2009) çalışmalarında, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla ders dışı sosyal ilişkiler kurmalarının onların üniversiteye olan aidiyet duygularıyla ilişkili olduğunu gösterdiğini iddia etmektedir. Ayrıca Yeşilyurt (2019) eğitim fakültesi lisans programları ders öğrenme çıktılarının kazanımını etkileyen değişkenlerin etkisi ve nedenleri üzerine yaptığı bir araştırmada öğrencilerin dersin çıktılarının kazanımında dersin yürütücü öğretim elemanın iletişim eksikliğinin olması, tüm sorumluluğu öğrenciye bırakarak yeterince ilgi göstermemesinin olumsuz yönde etkilediği ifade edilmektedir. Görüldüğü gibi öğrencide olumlu algı oluşması için hem ders esnasında hem de ders dışı etkinliklerde öğretim elemanlarının öğrenci ile etkileşimi önem arz etmektedir.

UMYO yönetiminin ve akademik personelinin, eğitimin önemli bir parçası olan ders dışı etkinlik kavramına önem vermesi gerektiği ve bu konunun öğrencilerin okula aidiyet duygularını artırmada önemli bir rol oynadığı dikkati çekmektedir. Araştırma sonuçlarımıza paralel şekilde Uslu (2012) çalışmasında öğrencilerin öğretmenleriyle kurduğu olumlu ilişkilerin öğrencilerin okula aidiyetleri üzerinde belirleyici rol oynadığını ifade etmiştir.

Katılımcılar, okula aidiyet duygularını artıracaklarını düşündüğü en önemli 3 ders dışı etkinliği öncelik sırasına göre; birinci öncelik gezi, ikinci öncelik gezi ve üçüncü öncelik şenlik, şölen, festival, konser vb. faaliyetler olarak sıralamıştır. Benzer sonuçların tespit edildiği Yeşilyurt ve Kurt (2012)'un değerleri kazandırmasındaki etkililik açısından resmî ve örtük program ile okul dışı etmenlerin öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi çalışmasında öğrencilerin ortak görüş olarak sunduğu ve değerlerin kazandırılmasında önemli faktörler olarak sıralanan okul dışı etmenler; bilgi-spor yarışmaları, sanat etkinlikleri gibi okullar arası ilişkiler ile sohbet, tartışma oyun gibi okul arkadaşlarıyla sosyal ilişkiler olmuştur.

Öneriler

Çalışma kapsamında ulaşılan sonuçlardan, gözlemlerden ve katılımcı görüşlerinden yola çıkarak geliştirilen bazı öneriler şunlardır:

1. Ders dışı etkinlikler çeşitlendirilebilir. Özellikle katılımcıların okula aidiyetlerinde önemli rol oynayan ve katılımcıların beklentileri arasında olan ders dışı sosyal etkinliklere (gezi, sportif, sanatsal etkinlikler, kulüpler, toplantılar, törenler vb) daha çok ağırlık verilmelidir.
2. Katılımcıların okula aidiyet duygularını geliştirici önlemler alınabilir. Bu konuda özellikle UMYO fiziksel yapı ve donanım bakımından desteklenebilir. Ayrıca düzenlenen sosyal ve kültürel etkinliklerin nitelik ve nicelik olarak geliştirilmesi ile katılımcıların okula aidiyet duyguları arttırılabilir.
3. Alanyazında bazı üniversitelerde “Ders Dışı Etkinlik Dersi Yönergesi” olduğu dikkati çekmiştir (Aksaray Üniversitesi, 2017; İstanbul Gedik Üniversitesi, 2021; Yozgat Bozok Üniversitesi, 2018). UMYO’da bu uygulamanın yer alıp alamayacağı ile ilgili araştırma yapılabilir. Ders dışı etkinlikler seçmeli ders olarak bütün bölümlerdeki öğretim planlarında yer alabilir.

Bu çalışma, Bartın Üniversitesi Ulus Meslek Yüksekokulu’nda yapılmıştır. Benzer nitelikte çalışmaların Bartın Üniversitesi’nin diğer farklı birimlerinde hatta başka üniversitelerde yapılması, üniversite öğrencilerinin okula aidiyet duygularında ders dışı etkinliklerin yeri ve öneminin belirlenmesinde etkili olacaktır. Bu çalışmanın periyodik aralıklarla tekrarlanması ve yaşanan değişimlerin izlenmesi faydalı görülmektedir. Bu nedenle benzer nitelikte yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

Kaynakça

- Akkuş, Ç. ve Akkuş, G. (2020). Türk dünyası öğrencilerinin aidiyet duygularının akademik başarılarına etkisinde sosyalleşmenin aracılık rolü. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 20(2), 355-382.
<https://dergipark.org.tr/pub/egetid/issue/58630/825731>
- Aksaray Üniversitesi. (2017) *Aksaray Üniversitesi ders dışı etkinlik dersi yönergesi*.
http://ogris.aksaray.edu.tr/files/yonetmelikler/ASU_Ders_disi_etkinlik_yonergesi.pdf
- Alptekin, D. (2011). *Toplumsal aidiyet ve gençlik: Üniversite gençliğinin aidiyeti üzerine sosyolojik bir araştırma*. Yayımlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Anderman, E. M. (2002). School effects on psychological outcomes during adolescence. *Journal of Educational Psychology*, 94(4), 795-809.

- Aypay, A., Aypay, A. ve Demirhan, G. (2009). *Öğrencilerin üniversiteye sosyal uyumu bir üniversite örneği*. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(1), 46-64.
- Barge, M. A. (2018). *What are extracurricular activities and why do you need them*. <https://blog.prepscholar.com/what-are-extracurricular-activities-and-why-do-you-need-them>
- Binbaşoğlu, C. (1971). Ders dışı etkinliklerin niteliği, önemi ve değeri. *Eğitim Hareketleri*, 17(194-195), 16-18.
- Broh, B. A. (2002). Linking extracurricular programming to academic achievement: who benefits and why? *Sociology of Education*, 75(1), 69-95.
- Büküşoğlu, N. ve Bayturan, A. F. (2005). Serbest zaman etkinliklerinin gençlerin psiko-sosyal durumlarına ilişkin algısı üzerindeki rolü. *Ege Tıp Dergisi*, 44(3), 173-177.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (17. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Craft, S. W. (2012). *The impact of extracurricular activities on student achievement at the high school level*. Yayınlanmamış doktora tezi, University of Southern Mississippi. <https://aquila.usm.edu/dissertations/543>
- Çelik, M. (2016). Ortaokul öğrencilerinin ders dışı sportif faaliyetlere katılım düzeyleri ve sorunları (Burdur örneği). *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 28-36.
- Çiftçi, Y. E. (2019). *Serbest etkinlik uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Darling, N. (2005). Participation in extracurricular activities and adolescent adjustment: Cross-sectional and longitudinal findings. *Journal of Youth and Adolescence*, 34(5), 493-505.
- Demanet, J. ve Van Houtte, M. (2012). School belonging and school misconduct: The differing role of teacher and peer attachment. *Journal of Youth and Adolescence*, 41(4), 499-514. Doi: 10.1007/s10964-011-9674-2.
- Direkçi, B., Canbulat, M., Tezci, I. H. ve Akbulut, S. (2020). The psychometric properties of school belonging scale for middle school students. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 2, 159-176. Doi: 10.21449/ijate.723386
- Duru, E. ve Balkıs, M. (2015). Birey-çevre uyumu, aidiyet duygusu, akademik doyum ve akademik başarı arasındaki ilişkilerin analizi. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 122-141.
- Ekici, S., Bayrakdar, A. ve Uğur, A. O. (2009). Ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin ve öğrencilerin ders dışı etkinliklere bakış açılarının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 430-444.
- Erikçi, B. (2018). *Okullarda ders dışı etkinliklerin işlevleri*. <https://tedmem.org/blog/okullarda-ders-disi-etkinliklerin-islevleri>.
- Geyik Yıldırım, S. (2013). Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki meslek yüksekokullarında okuyan öğrencilerin sorunları (Kağızman MYO öğrencileri örneği). *Electronic*

- Journal of Vocational Colleges, UMYOS Özel Sayı/Aralık*, 59-66.
- Goodenow, C. (1992). *School motivation, engagement, and sense of belonging among urban adolescent students*. Annual Meeting of the American Educational Research Association'da sunulan bildiri, San Francisco, CA.
- Göktürk, İ. E. ve Aktaş, A. (2013). Sosyal bilimler meslek yüksekokullarının eğitim sürecinde; uygulama açısından karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Electronic Journal of Vocational Colleges, UMYOS Özel Sayı/Aralık*, 1-8.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemi* (5. baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Hansen, D. M., Larson, R. W. ve Dworkin, J. B. (2003). What adolescents learn in organized youth activities: A survey of self-reported developmental experiences. *Journal of Research on Adolescence*, 13(1), 25-55.
- İlhan, E., Çam, S. Ş. ve Çam, Z. (2018). Yükseköğretimde öğrencilerin akademik, sosyal ve kültürel faaliyetlere etkin katılımı. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(2), 213-234.
- İstanbul Gedik Üniversitesi (2021). *İstanbul Gedik Üniversitesi ders dışı etkinlikler uygulama esasları*.
<https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Kurum/71457743>
- Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknik*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Karakuş, U., Aksoy, B. ve Gündüz, İ. (2012). Dokuzuncu sınıf coğrafya derslerinde ders dışı etkinliklerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 489-513.
- Köse, E. (2007). İlköğretim öğrencilerinin ders dışı etkinliklerini tercih etme nedenleri. *A.Ü. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(3), 46-61.
- Köse, E. (2013). Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen ders dışı etkinliklerin sınıflandırılmasına yönelik bir öneri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(2), 336-353.
- Mertoğlu, H. (2019). Fen bilgisi öğretmen adaylarının farklı öğrenme ortamlarında gerçekleştirdikleri okul dışı etkinliklere ilişkin görüşleri. *Informal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 37-60.
- Osterman, K. F. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Review of Educational Research*, 70(3), 323-367.
Doi: 10.3102/00346543070003323
- Önder, E. ve Tulunay Ateş, Ö. (2018). Sınıf tekrarı yapan ve yapmayan öğrencilerde okul aidiyeti. 13. *Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi Eğitim Yönetimi Araştırmaları E-Kitabı*, 156-166.
<https://drive.google.com/file/d/1v0328n1m4W6DLJlcayugOzVELv-NuJcf/view>
- Sarı, M. (2012). Ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin ve öğrencilerin ders dışı etkinliklere bakış açılarının incelenmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 5(1), 72-89.
- Sarı, M. (2014). Ortaokul öğrencilerinde okula aidiyet duygusu ve empatik sınıf atmosferi algısı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 479-492.
- Sarıer, Y. (2016). Türkiye'de öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörler: Bir meta-analiz çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 609-627.
- Saydam, M. ve Çangal, Ö. (2018). Yabancılara Türkçe öğretiminde etkin katılımlı

- ders dışı etkinliklerin öğrenci motivasyonuna etkisi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 11(2), 342-358.
- Serbest, Ö. (2019). *Okul takımlarında görev alan lise öğrencilerinin okul aidiyet duygularının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.
- Türkdoğan, O. ve Gökçe, O. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemi* (3. baskı). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Uslu, F. (2012). *İlköğretim okulu öğrencilerinin okula yönelik aidiyeti: öğretmen-öğrenci ilişkisi, akran ilişkisi ve aile katılımının rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Ümmet, D., Doğan, S. ve Kemahlı, H. P. (2019). Lise öğrencilerinin okula aidiyet duyguları ve sosyal iyi oluşları üzerine karma bir araştırma. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 1625-1663.
Doi: 10.26466/opus.517176
- Yakar, A. (2016). Geleceğin eğitimi üzerine program ve tasarım modeli önerileri: “yaşamsal eğitim programları” ve “yaşamsal öğretim tasarımları”. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 1-15.
- Yenen, V. Z. ve Gözlü, S. (2003). Yüksek öğretimde müşteri beklentileri: Türkiye’den örnekler. *İTÜ Dergisi*, 2(2), 28-38.
- Yerlisi Lapa, T. ve Ardahan, F. (2009). Akdeniz üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerine katılım nedenleri ve değerlendirme biçimleri. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 20(4), 132-144.
- Yeşilyurt, E. (2019). Eğitim fakültesi lisans programları ders öğrenme çıktılarının kazanımını etkileyen değişkenlerin etkisi ve nedenleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12, 904-925.
- Yeşilyurt, E. ve Kurt, İ. (2012). Değerleri kazandırmasındaki etkililik açısından resmî ve örtük program ile okul dışı etmenlerin öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 7, 3253-3272.
- Yılmaz, A. (2019). Lise öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları ile okula bağlanma durumlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 50-63.
- Yılmaz, A. ve Güven, Ö. (2018). Ders dışı sportif etkinliklere yönelik öğrenci tutum ölçeğinin psikometrik özelliklerinin incelenmesi (DSEÖTÖ). *Journal of Human Sciences*, 15(4), 1979-1992.
Doi: 10.14687/jhs.v15i4.5421
- Yokuş, G., Ayçiçek, B. ve Yanpar Yelken, T. (2017). Üniversite öğrencilerinin yükseköğretim hizmet kalite algılarının ve kurumsal aidiyet düzeylerinin incelenmesi: Eğitim Fakültesi Örneği. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 5, 1-18.
- Yozgat Bozok Üniversitesi (2018). *Sınıf dışı etkinlik dersi yönergesi*.
<https://bozok.edu.tr/sayfa/yonergeler,tr-163.aspx>